

„Van den Hoogwaardigen
H. Sacramente inder
Heggen”

Walter Van den Branden

Gille, 1987.

Walter Van den Branden

**“ Van den Hoogwaardigen
H. Sacramente inder
Heggen”**

Het hostiewonder van Poederlee (1412)
Kroniek van de Heilige Sacramentskapel in de Hegge

Lille, 1987

Lustrumuitgave van de Heemkundige Kring ‘Norbert de Vrijter’
Met medewerking van de vzw Hegge - Poederlee

Lay-out: Jozef Willems
D 1988: Heemkundige Kring 'Norbert de Vrijter', Lille
Druk en vormgeving: Antiqua, Tessenderlo

VOORWOORD

In 1987 stond de kapel van de Hegge te Poederlee in het middelpunt van de regionale belangstelling omdat dat jaar herdacht werd dat precies vijfhonderdvijfzeventig jaar geleden in die omgeving het 'Wonder van de Hegge' plaatsgreep. Een kleurrijke 'Ommegang van de Hegge' werd het groots hoogtepunt van die herdenking.

Enkele mensen vonden dit een gepaste gelegenheid om de geschiedenis van het 'Wonder van de Hegge' en van de Heggekapel aan te vullen of zelfs te herschrijven.

Vooraf het laatste is een uitdagende opdracht geworden. We leven nu immers in een tijd dat de geschiedenis van religieuze gebeurtenissen en plaatsen wordt benaderd vanuit een ander, meer 'neutraal' oogpunt. Er werd dus getracht om een zuiver historische studie over dit boeiend onderwerp af te leveren, echter zonder de waarde van vorige edities over de 'Hegge' te minimaliseren.

Nochtans hebben we doelbewust geen zuiver wetenschappelijke pen gebruikt. Het opzet van dit werk was immers ook zoveel mogelijk geïnteresseerden te bereiken, wat maakt dat op een aantal hoogwetenschappelijke vraagstellingen in het kader van deze studie niet of niet al te diep werd ingegaan.

Alle bestaande bronnen en beschikbare gegevens hebben we een plaatsje willen gunnen in onze uiteenzetting, wat de vlotheid van de tekst niet altijd ten goede komt, maar anderzijds wel de poging ondersteunt om een naslagwerk over dit onderwerp af te leveren.

Het klassieke dankwoordje is in het kader van deze studie bestemd voor de plaatselijke heemkundige kring 'Norbert de Vrijter' en de vereniging 'Hegge - Poederlee' die de financiële kantjes afronden om deze uitgave mogelijk te maken; naar de Poederleese overal-behulpzame typiste Greetje Dekkers en niet in het minst naar Frans Wouters van Poederlee die de aanmoediging heeft gegeven om deze studie uit te voeren.

Een uitgestoken hand gaat naar Jos Willems voor de lay-out, naar Jos Aerts die zijn verzameling foto's over de 'Ommegang van de Hegge' ter beschikking stelde van Walter Driesen die een sprekende selectie maakte en deze voorzag van de nodige toelichtingen, en Nolle Versijp voor het ontwerp van de omslag.

Bedankt aan iedereen die ook maar iets tot de totstandkoming van dit werk heeft bijgedragen.

De auteur.

INLEIDING

Identificatie en situering van het gebouw

In het zuiden van het dorpscentrum van Poederlee, sinds 1 januari 1977 een deelgemeente van Lille, vinden we in een rustige omgeving van beuke- en lindebomen de ruime Kapel van het Eerwaardig Heilig Sacrament, in de volksmond Heggekapel genoemd.

De voornaamheid die deze in rode baksteen opgebouwde kapel uitstraalt, wijst onmiskenbaar op de belangrijke rol die dit kerkelijk gebouw in het maatschappelijk leven en de geschiedenis van Poederlee gespeeld heeft en naar de eertijds grote aantrekkingskracht voor bedevaarders die van ver buiten de dorpsgrenzen de weg naar deze kapel vonden.

Voor de uitwendige beschrijving van dit zaalkerkje in eenvoudige laatgotische stijl met driezijdig gesloten koor en met dakruiter of torentje verlaten wij ons op het bijgevoegd fotografisch materiaal. Kenmerkend voor de gotiek zijn hier de spitsbogige ramen en de robuuste steunberen, ook wel *frijten* genoemd.

Het hoofdgebouw is 19 meter lang en 6,15 meter breed. De hoogte van het gebouw, zonder het ranke zeshoekige torentje, schatten wij ongeveer 13 meter. Langs de zuidoostzijde werd, in de zestiende eeuw zoals zal blijken, de kleine sacristie aangebouwd met een lengte van 2,80 meter en een breedte van 2,60 meter. Het ganse bedehuis heeft een juiste oppervlakte van 30,5 aren (1). Acht steunberen ondersteunen de kapel en het onderste gedeelte van de buitenmuren is tot op een hoogte van 1,10 meter een halve steen dikker dan de rest van de muren. Lijkt het geheel bij een eerste blik harmonieus te zijn opgebouwd, dan treden bij nader toezien toch enkele merkwaardigheden aan het licht.

De zuidwestzijde, tevens de voorgevel waar zich de enige toegang tot de kapel bevindt, wordt overheerst door een mooi afgewerkt gotisch spitsboograam. Langs weerszijden van de korfboogdeuropening vinden we

Afb. 1: De Heggekapel, gezien vanuit het zuiden (1987).
(Foto: W. Van den Branden)

Afb. 2: De Heggekapel, zicht op de noordwest- en zuidwestzijde (1987).
(Foto: W. Van den Branden)

Afb. 3: De Heggekapel, zicht vanuit het noorden op de noordwestgevel en het koor (1987).
Merk duidelijk de 'sperlaag' Poederleeiaan. (Foto: W. Van den Branden)

Afb. 4: De Heggekapel, zicht vanuit het oosten op het driezijdig koor en aangebouwde sacristie (1987). (Foto: W. Van den Branden)

twee identieke waaierboogvensters, waarvan echter alleen het linkervenster getralied is. De rechterzijde van de voorgevel draagt een muuranker in slangvorm, terwijl echter alleen langs de linkeronderzijde basishoekstenen in witte zandsteen zijn aangebracht. Boven de boord vinden we langs beide zijden witte hoekstenen.

Als we nu een rondgang doen in wijzerzin, dan blijkt dat tussen de eerste en de tweede steunbeer een raam in gotische stijl werd ingebracht, evenals tussen de derde en de vierde steunbeer.

De noordwestzijde geeft ons vooral een hele brok bouwgeschiedenis van de kapel te lezen. Het is duidelijk dat de kapel in twee fasen werd opgetrokken: de scheidingslijn in deze zijde is afgetekend te zien tegen de tweede steunbeer, terwijl ook de sierbakstenen, juist onder het dak, op deze plaats van lijn verspringen. Daarenboven werd vanaf deze plaats een laag bruine erts, het zogenaamde Poederleeiaan (2), als 'sperlaag' tegen opkomend vocht ingemetseld, iets wat in het vooraangelegen jongere gedeelte van de kapel niet voorkomt.

Tussen de tweede en derde steunbeer vinden we sporen van een vroegere deuropening met fraaie rondboog: zonder twijfel de oorspronkelijke ingang tot de bedeplaats. Deze deuropening had een hoogte van 2,30 meter en een breedte van 1,10 meter. Ook tussen de vierde en vijfde steunbeer vinden we een gotisch raam, terwijl tussen de vijfde en zesde steunbeer - we bevinden ons hier reeds langs de noordoostzijde, tevens driezijdig koor, van de kapel- een vroeger venster is dichtgemetseld en thans bedekt werd met een laag grijze cement, vroeger met het meer passende kalkmortel. Tussen deze vijfde en zesde steunberen werden in latere periode een zitbankje met daarboven een afdakje aangebracht. Tussen de zesde en zevende steunberen en deze laatste en de sacristie treffen wij telkens wederom een eenvoudig gotisch venster.

Het sacristiegebouwtje heeft langs de noordoost- en zuidwestkant telkens een getralied raam dat is afgesloten met een vensterluik.

Tussen de sacristie en de achtste steunbeer zorgt eveneens een gotisch venster mee voor de verlichting van de kapel.

De Heggekapel werd in het vooruitzicht van de viering van de vijfhonderdvijfenzeventigste verjaardag van het 'Heggewonder' door de zorgen van het gemeentebestuur opgefrist, waarbij rond de kapel een pad in kassei werd aangelegd en de kapel onderaan van een band in cement werd voorzien. Jammer werd bij deze laatste handeling de bruine Poederleeiaanlaag op sommige plaatsen ontsierd.

Rechts (zuidoostzijde) van de kapel vinden wij een drietrappig verhoog met daarrond twee arduinen dorpelstenen. Dit verhoog werd eertijds aangebracht om de openluchtmisviering aan de kapel te kunnen verzorgen.

Wat de binnenzijde betreft, verwijzen we naar bladzijde 40-44.

Ondanks de geschiedkundige en godsdienstige waarde van de kapel werd deze nog niet opgenomen in de lijst van beschermde monumenten in ons land.

Identificatiefiche

NAAM: Kapel van het Eerwaardig Heilig Sacrament of Heggekapel.

BESCHRIJVING: Gotisch zaalkerkje in baksteen met driezijdig koor, met dakruiter en aangebouwde sacristie.

BOUWDATUM: eerste helft 15de eeuw.

LIGGING: (kadaster) Poederlee E nr. 27, Cappelakker.

OPPERVLAKTE: 30,5 aren.

EIGENAAR: Gemeente Lille.